

Kuinka Suomeen luodaan kestävä ruokajärjestelmä

Ruokajärjestelmän
kestävyyssuutoksen seminaari,
Seinäjoki
19.4.2024

KOHTI KESTÄVÄÄ ETELÄPOHJALAISTA
RUOKAJÄRJESTELMÄÄ

Tulevaisuustalo Sitra yhteiskunnallisena toimijana

19.4.2024

Liisa Pietola, Kestävyyssratkaisut

Erkki Laitila, HS/Lehtikuva 1967

Lahja Suomelle

Eduskunta perusti Sitran lahjaksi 50-vuotiaalle itsenäiselle Suomelle.

Tulevaisuustalolle annettiin tehtäväksi huomisen menestyvän Suomen rakentaminen.

Vuosi oli 1967.

Tutkimus- ja kehitysrahoittajasta yhteiskunnalliseksi muutosagentiksi

ROOLI

T&K-rahoittaja

ROOLI

Pääomasijoittaja
& kouluttaja

ROOLI

Yhteiskunnallinen
muutosagentti

1967 1970 1980 1990 2000 2010 2020

Uniikki päätös: rahasto, jonka tehtävä on tulevaisuus

T&K-rahoittaja alkaa kouluttaa talouspolitiikan päättäjiä

Opit Yhdysvalloista tuovat pääomasijoittamisen Suomeen

Suomen suurin pääomasijoittaja

Rahoittajasta kuoriutuu uudistaja

Sitra suuntaa katseensa taas tiukasti tulevaisuuteen ja työstää digiyhteiskunnan perustuksia

Suomalaisten tulevaisuustalo

Tulevaisuuksia on monia.

Voimme vaikuttaa niihin.

**Meillä on vastuu ajatella
pidempää aikaväliä.**

TEEMA

Kestävyyseratkaisut

Vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja vauhditamme ekologista jälleenrakentamista. Käytännössä edistämme siirtymää kohti ympäristön tilaa parantavaa yhteiskuntaa, jossa maapallon kantokykyyn sopeutuminen on kaikille mahdollista. Kiritämme kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, vauhditamme reilua ja kilpailukykyistä kiertotaloutta ja kannustamme kansalaisia kestävyystoimiin.

Hälyttävät maapallon rajat:

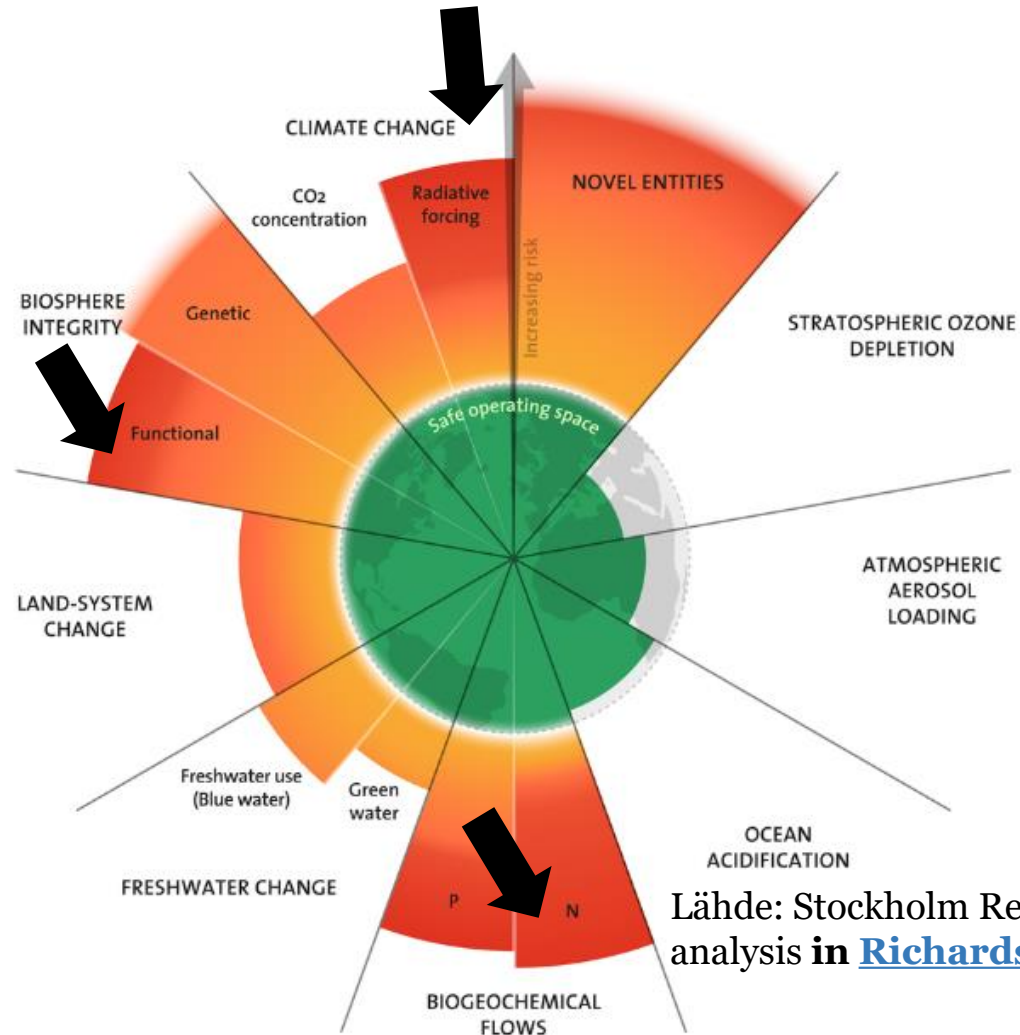
ilmastonmuutos, luontokato, ravinteiden kierron puute

”Oleellista on

- **ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus**” – yhteistyö &
- **”luonnon toiminta – ei vain esimerkiksi lajien määrä sinänsä”**

Katherine Richardson, 30.11.2023

Vihreä = turvallinen toiminta-alue
Oranssi = vaarallinen toiminta-alue
Punainen = hälyttävä tilanne

Lähde: Stockholm Resilience Centre based on analysis in [Richardson et al 2023](#)

Globaalit rajat ja luonnon kantokyky Suomessa

Ilmastonmuutos:

- Vesitalouden kestävä hallinta – ojitus, kastelu, veden varastointi
- Puhdasta ilmaa ja vettä, jonka saatavuus hyvä - 3 % vuosivalunnasta käytössä

Typhen ja fosforin kierrot:

- Kiertoja parannettava - biomassojen alueellinen kiertotalous
- Agroekologinen symbioosi, energiaratkaisut

Luontokato

- Maaperäratkaisut käyttöön - uudistava viljely ja täsmäviljelyteknologia
 - **Viljelykierroilla** yhteistyötä pieneliöstön kanssa maaperän terveyden ja toiminnallisuuden edistämiseksi
 - **Karjatalouden optimointia**
 - Eläntiheys suhteessa peltoalaan ja eläinten hyvinvointiin
 - Laidunnusta lisäämään luonnon monimuotoisuutta

Inspiroivia seminaarin kysymyksiä

Miksi muutosta tarvitaan,

Miten biodiversiteetti huomioidaan
kotieläintuotannossa,

Mitä luontojalanjälkilaskenta kertoo
suomalaisista raaka-aineista

Miten kuluttajat suhtautuvat vaatimukseen
kestävämmistä valinnoista?

Minkälaisia tuloksia syntyy hiiliviljelyllä?

<https://www.sitra.fi/julkaisut/miten-suomeen-rakennetaan-kestava-ruokajarjestelma/>

MITEN SUOMEEN RAKENNETAAN KESTÄVÄ RUOKAJÄRJESTELMÄ?

Ehdotuksia luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi vuoteen 2040 mennessä

Liisa Pietola,
Johtava asiantuntija, Sitra

Eero Jalava,
Johtava asiantuntija, Sitra

Ilkka Räsänen,
Vanhempi neuvonantaja, Sitra

Tatu Torniainen,
Johtava asiantuntija, Sitra

Vilma Turkki,
Asiantuntija, Sitra

Annukka Valkeapää,
Asiantuntija, Sitra

Työpaperin tarkoitus

- Tarjoaa ehdotuksia, jotka edistävät ruokajärjestelmän kestävyysmuutosta **Suomessa**.
- Tavoittelemme kokonaiskuvaa, jossa mukana
 - **luonto**
 - **ruuantuotanto**
 - **ravitseminen**
- Ehdotettujen toimenpiteiden **toteutus suunnitellaan yhdessä**

Topias Dean, Sitra

[Sitran työpaperi viitoittaa tietä kestävään ruokajärjestelmään – 8 kysymystä ruuantuotannon ja -kulutuksen tulevaisuudesta - Sitra](#)

Visio

Fokuksessa paikalliset olosuhteet ja hyväksyttävyys
– oikeudenmukaisuuden tunne

VISIO:

Millainen on kestävä ruokajärjestelmä?

Monipuolinen maatalous ponnistaa alueellisista vahvuuksista ja on sekä taloudellisesti kannattavaa että luontoa vahvistavaa. Ruokajärjestelmä perustuu kestäviin viljelymenetelmiin ja teknologiaan sekä tuottaa riittävästi ruokaa ja tietoa kestäviä kulutusvalintoja varten. Muutos on haluttu, hyväksytty ja toimijoita motivoiva.

Tavoitteet

TAVOITTEET 4 + 1: Miten kestävä ruokajärjestelmä rakennetaan?

- Askelmerkit kulkevat kestävästä viljelymenetelmästä maatalouden kannattavuuteen.
 - Kolmas tavoite on kuluttajille ja ravitsemukselle.
 - Neljäs tavoite yhdistää tuotannon ja kulutuksen yhteiset tavoitteet.
 - Kun neljä ensimmäistä tavoitetta toteutuvat, meillä on bonuksena kestävä ruokatuotteet vientiin.
- 1)** Kestävä maatalous sopeutuu luonnon kantokyvyn rajoihin
 - 2)** Kannattava maatalous mahdollistaa kestävä ruokajärjestelmän
 - 3)** Suomalaiset syövät kestävästi
 - 4)** Ruokajärjestelmä luo paikallista osallisuutta ja hyvinvointia
 - 5)** Suomalaista ruokaa viedään maailmalle laadulla ja ekologisuudella.

Tavoite 1: Kestävä maatalous sopeutuu luonnon kantokyvyn rajoihin (s.10)

Toimenpiteet:

- 1) **Energian ja ravinteiden kiertotalous eli agroekologinen symbioosi**
- 2) Tuotantopanosten kotimaisuus
- 3) Uudistava viljely
- 4) Kestävä vesienhallinta
- 5) Täsmäviljely tuotantopanosten optimoimiseksi
- 6) Ruuankulutuksen ravinteet käyttöön

TIETOLAATIKKO 1:

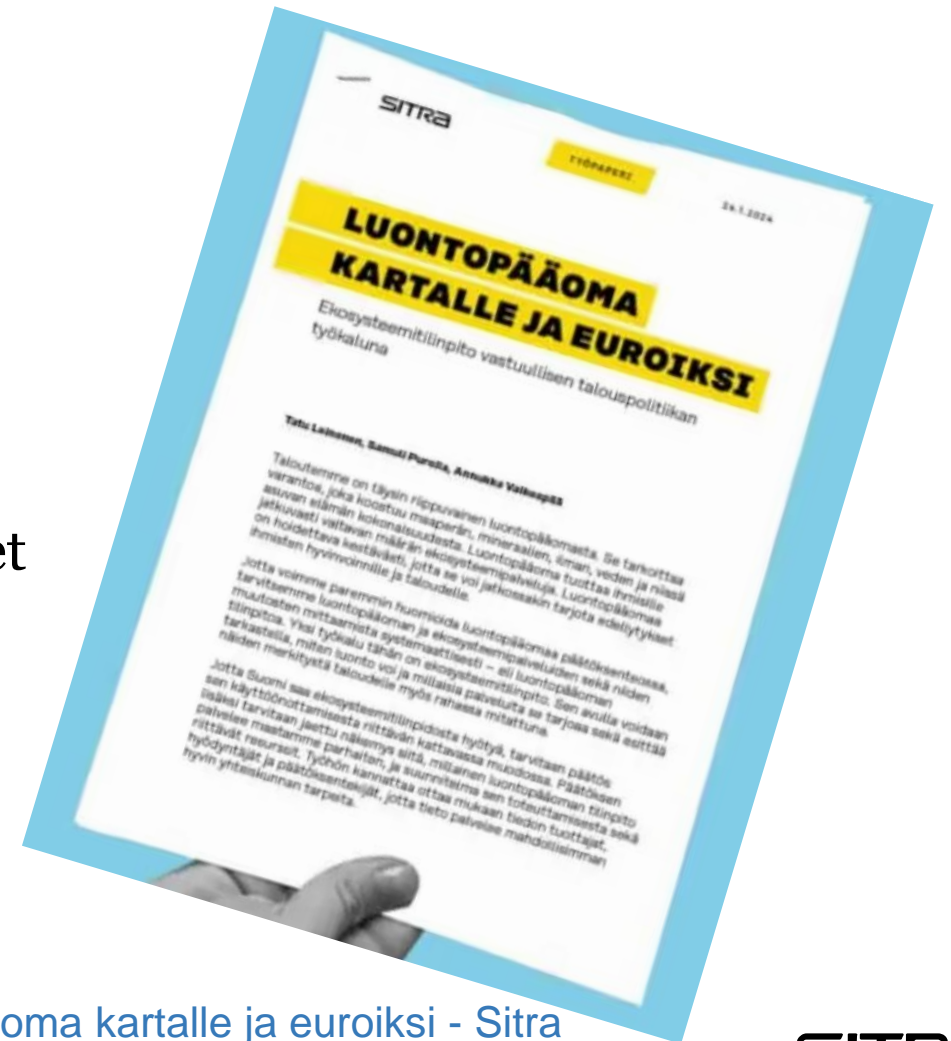
Agroekologinen symbioosi (AES)

on elintarviketuotannon ja -jalostuksen yhteistyömuoto, jossa maatilat, elintarvikejalostajat ja energiantuottajat toimivat yhdessä. Toiminnot ovat maantieteellisesti lähellä toisiaan, mikä mahdollistaa tehokkaan ravinteiden kierrätyksen ja energiantuotannon sivuvirroista. AES synnyttää paikallista ruokakulttuuria ja vahvistaa aluetaloutta.

Tavoite 2: Kannattava maatalous mahdollistaa kestäväen ruokajärjestelmän (s. 11)

Toimenpiteet:

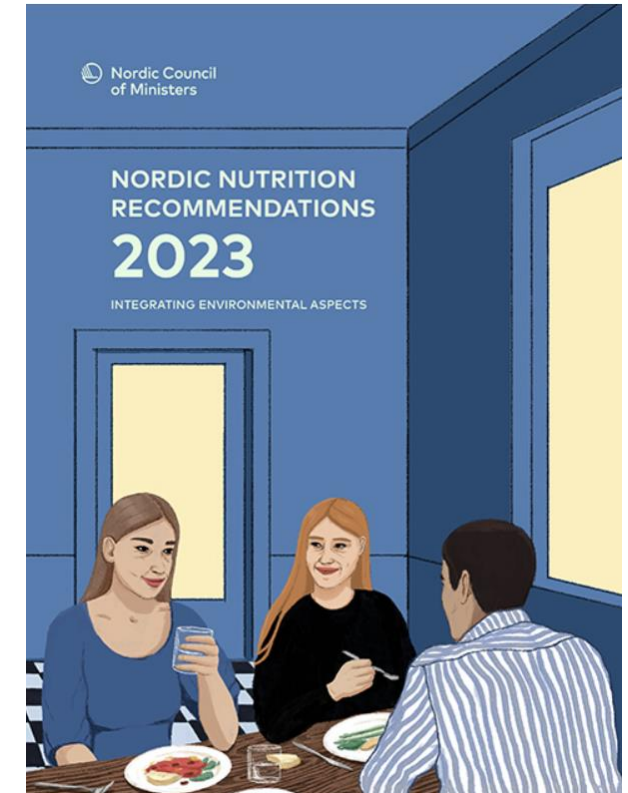
- 7) Reilu sopimusasema
- 8) Ennakoitava liiketoimintaympäristö
- 9) Mittauksin todennettu kestävyys
- 10) **Ekosysteemipalveluihin** nojaavat kannusteet
- 11) Hyväksyttävyyys

Tavoite 3: Suomalaiset syövät kestävästi (s. 12)

Toimenpiteet:

- 12) Kestävään ruokailuun ohjaavat **ravitsemussuositukset**
- 13) Ympäristövaikutukset ja ravitsemustiedot pakkausmerkintöihin
- 14) Kotimainen vaihtoehto saataville
- 15) Suomalainen ruokakulttuuri kiinnostavaksi
- 16) Ruokahävikin välttäminen

[Nordic Nutrition Recommendations 2023 \(norden.org\)](https://norden.org)

Tavoite 4: Ruokajärjestelmä luo paikallista osallisuutta ja hyvinvointia (s. 13)

Toimenpiteet:

- 17) Lähiruoka vallitsevaksi
- 18) **Tiiviimpi luontoyhteys**
- 19) Monipuolinen maaseutu ympäristö
- 20) Eläimiä tasapainoisesti suhteessa peltoalaan
- 21) **Omavaraisuus:**

- Ruuantuotanto turvataan paikallisen luonnon ehdoilla ja teknologialla. Kasvivalikoimaa monipuolistetaan kasvinjalostuksen keinoin satovarmuuden ja monipuolisuuden varmistamiseksi. Kotieläin- ja solumaatalous on apuna hyödyntämällä ruuaksi kelpaamatonta satoa ja elintarvikeketjun sivuvirtoja valkuaisomavaraisuuden mahdollistamiseksi

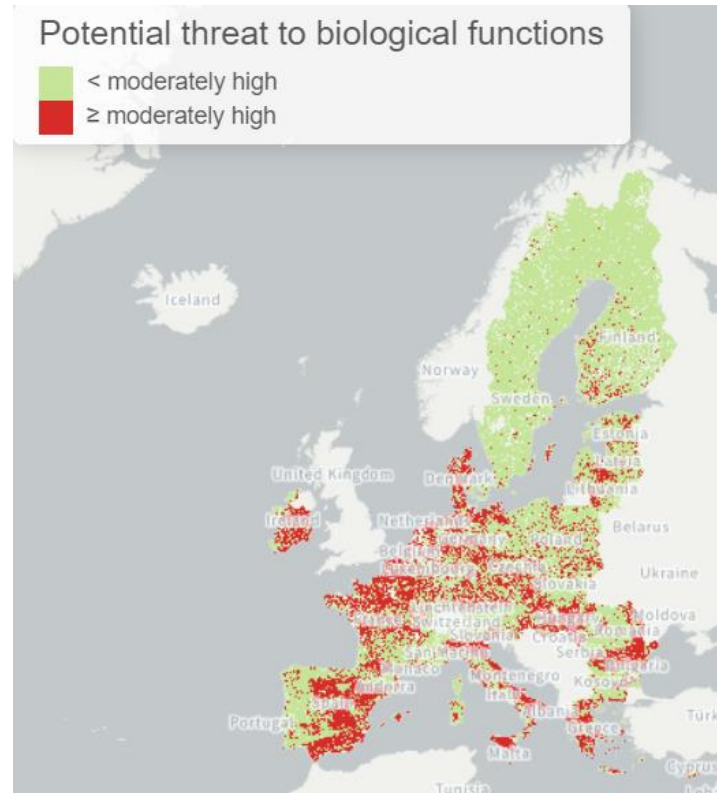
Kuva: Topias Dean / Sitra

[Planetaarinen terveys rakentuu luontoyhteydelle - Sitra](#)

Tavoite 5: Suomalaista ruokaa viedään maailmalle laadulla ja ekologisuudella (s. 14)

Lisäarvotekijät:

- 22) Vientivalttina puhtaus
- 23) Jalostus lopputuotteiksi
- 24) Vesi valttina
- 25) Toimiva mittaristo
- 26) Ympäristökädenjälki

[EU SOIL OBSERVATORY \(europa.eu\)](http://europa.eu)

Tarvitsemme yhteistä suuntaa ja pitkän aikavälin toimenpiteitä

Osa toimenpiteistä jo osittain käytössä tai voidaan toimeenpanna pian

Vuorovaikutuksessa ratkaisuihin

- Monet muutosta edistävät toimet vaativat vielä kehitystyötä – esimerkiksi **ekosysteemipalvelujen arvottaminen** tai **yhdyskuntajätteen kasvinravinteiden hyödyntäminen** ruuantuotannossa.
- Osa toimenpiteistä, kuten eläinten määrän vähentäminen peltoalaa kohti **eläinkestittymien** alueilla, tai vastaavasti lisääminen ravinnekierron ja biodiversiteetin edistämiseksi karjattomilla alueilla, vaativat pitkäaikaista suunnittelua ja toimeenpanoa.
- Siksi muutos on tärkeää aloittaa heti ja läpi ruokaketjun, jotta **edistävät toimet koetaan yhdessä tärkeiksi alkutuotannossa, elintarviketeollisuudessa, kaupassa ja kulutuksessa** – ruokajärjestelmän käytännön tekijöissä

Sitran tunnistamat kehityskohteet

TIETOLAATIKKO 2:

Sitra on tunnistanut viisi aihealuetta, joista tarvitaan lisää tietoa ja esimerkkejä, jotta askelmerkit kohti kestäväää ruokajärjestelmää ovat mahdollisia ja tässä työpaperissa esitetyt tavoitteet toteutettavissa:

- Ruuantuotannon biodiversiteettivaikutukset
- Kasviproteiinin omavaraisuusnäkymät
- Ravinteiden kierto yhdyskunnista
- Pakkausmerkintöjen yhdenmukaistaminen tuotepasseissa
- Ekosysteemipalvelujen arvottaminen ja sisällyttäminen tukijärjestelmään

Kiitos!

@LiisaPietola

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

